

שרון מועלים

איוה ניר גוכן
בדרים שרופאים לא מספרים

למה משתינים יותר כשקר?

ומה אפשר ללמוד מהסודות של ענבים מתוקים

למה אנחנו מרגישים צורך עז להשתין כשקר לנו? מס' תבר שהתופעה השולית הזו, שממרת את חייהן של מיליוני בחורות בבתי קולנוע קרירים, היא מקור למח' קר ומחלוקת של מאות שנים. התיאוריה המקובלת היום היא שהתכווצות נימי הדם בגפיים מעלה את לחץ הדם בגוף, ולכן הגוף מאותת לכליות להיפטר מחלק מעורפי הנוזלים. אבל התיאוריה הזאת איננה מספקת הסבר מלא לתופעה המשונה הזו.

וההסבר הזה מגיע, למרבה הפ' תעה, דווקא מהמקום הכי פחות צפוי. אני מדבר על יינות קרה: יינות טעימים לה' פליא, נחשקים ויקרים, שלידתם בטעות לכאורה. כורס גרמני אחד, שחי לפני ארבע מאות שנה, קיווה שישליל לסתו משלהי הקיץ עוד כמה ימי שמש יפים לגידול גפניו: האגדה מספרת שתקוותיו נכזבו כשמכת כפור פתאומית נחתה על הכרם. לאחר הכפור נראו הענבים מצר' מקים ומשונים, אך הכורס לא רצה שכל היבול ירד לטמיון ולכן החליט לבצור בכל זאת את הענבים הקפואים ולנסות להכיז מהם יין. הוא הפשיר את הענבים

ולאחר מכן דרך אותם כרגיל; לאכזבתו הרבה, הענבים הצמוקים הגירו שמינית מכמות העיסה הרגילה. אבל הכורס הבין שאין לו מה להפסיד. הוא התסיס את הת' נובה הרלה, וגילה שיש לו ביד קלף מנצח. בסוף התסיסה היה היין מתוק להדהים. בעקבות אותו בציר ראשון, אנרי למוד צה, שמקורו ודאי בשיקול הדעת הלקוי של הכורס, קמו יינגים שמתמחים בייצור יינות קרה, והללו ממתינים מדי שנה לכ' פור הראשון ורק אחריו בוצרים את הע' נבים הקפואים. בתקופתנו, יינות נמדדים ומדורגים על פי מודים רבים, ובניהם "מדר ריכוז הסוכר". מדר ריכוז הסוכר הממוצע ליינות שולחן טיפוסיים הוא 3-10. המדר של יינות קרה הוא 18-28.

מבחינה כימית ואבולוציונית, לא קשה לנחש מדוע הענבים פיתחו את היכולת להפריש מים כשמתחיל כפור - ככל שנשארים בענב פחות מים, נוצ' רים בו פחות גבישי קרה שעלולים לפ' גוע בקרומיו העדינים. ומה עם הנסיקה בריכוז הסוכר? גם זה הגיוני. גבישי קרה עשויים ממים טהורים בלבד, שא' מורים לקפוא באפס מעלות. אבל כל חומר שמומס במים מפריע להם ליצור את הרשתות המתומנות שמן עשויים גבישי קרה המוצקים. במי הים, לדוג'

מסתבר שהתופעה השולית הזו, שממרת את חייהן של מיליוני בחורות בבתי קולנוע קרירים, היא מקור למחקר ומחלוקת של מאות שנים. וההסבר לה מגיע ממקום מפתיע: יין מתוק

שיזף רפאלי

מתבונן בעולם החדש

לא יכולתי שלא לשמוע אותך

מתברר שנולדנו לצות לאחרים

האם עלינו לחוש בושה כשאנו קוראים את הערכונים המ' צויצים בפרטי פרטים אינטימיים בטוויטר או פייסבוק?

כבר התלמוד קרא לאיסור בניית אודלים "פתח מול פתח", כדי לשמור על צנעת הפרט של הגרים בתוך האוהלים. בימינו, בכל מדינות המערב ציתות לדברי אחרים ללא ידיעתם, הצצה למעשרים והקלטתם נחשבים מעשה בעייתי ואפילו לא ראוי, על אחת כמה וכמה כשעושים שימוש בטכנולוג' גיה. אבל האם יש יוצאים מן הכלל?

הציתות וההאזנה נהפכו לכלי בידי המעמד החלש יותר. נשים נחשבו למצותות יותר (ומרכלות) יותר מגברים. משרתים היו ידועים כמעמד של מצותתים. הציתות הוא מפלטו של החלש, והפרטיות - פריבילגיה של המעמד השר' בחברות עתיקות היו 20 או 30 איש בחד' בתנאים פתוחים מאוד. המגורים היו במ' עגל, והכלכלה היתה מבוססת על שיתוף עית וחיונית, הוא גם אסטטגיה חזקה להישרדות. השימוש שנעשה בכלי מעקב והאזנה על ידי ממשלות פולשניות, או על ידי עבריינים שמטרתם רווח כלכלי, מוכר לכל. אבל לוק מוכר לנו מנהגי ציתות של הורים לילדים, ובני זוג לבני זוגם. הוא סוקר מסורות של תרבויות שונות הנשע' נות על האזנה לאחר. בלי לגלוש לעמדות ציגוניות ואכסוריות, לוק עורך עבודנו

הבלשן והפסיכולוג האמריקאי ג'ון לוק יוצא למסע מעניין בעקבות התנהגויות הציתות האנושיות, בספרו החדש "Eavesdropping: An Intimate History". ציתות, טוען לוק, הוא לא רק פעולה טב' עית וחיונית, הוא גם אסטטגיה חזקה להישרדות. השימוש שנעשה בכלי מעקב והאזנה על ידי ממשלות פולשניות, או על ידי עבריינים שמטרתם רווח כלכלי, מוכר לכל. אבל לוק מוכר לנו מנהגי ציתות של הורים לילדים, ובני זוג לבני זוגם. הוא סוקר מסורות של תרבויות שונות הנשע' נות על האזנה לאחר. בלי לגלוש לעמדות ציגוניות ואכסוריות, לוק עורך עבודנו

נות, היתה מנגנון הפיקוח הכלכלי האוכף את השוויון. הלוגיקה של לוק פשוטה, אבל מרתקת: מאחר שמעקב אחר האחר, האונה וצפייה (וגם הרחה ומישוש) אובססיביים הם הדבר הטבעי, דווקא שלילת הציתות היא מלאכר' תית. ההאזנה לתקשורת והצפייה בהתנהגות של האחר, כלומר החטטנות, היו תנאי הכר' על ליצירת אמון ולבניית קשרים חברתיים. לוק מנתח את המגמות ההיסטוריות של המצאת טכנולוגיות חוסמות ציתות. הקיר המסדרון הומצאו כדי ליצור בידוד, וגם כדי להפחית את הצורך והדחף לצ'ר' תת כל העת. דווקא הפועל של טכנולוג' גיות שכאלה גרמה לאובדן אמון, עלייה בחרדות והחלשת הסולידריות החברתית. בתקופות מאוחרות יותר, הציתות וההאזנה נהפכו לכלי בידי המעמד החלש (ומרכלות) יותר. נשים נחשבו למצותות (ומרכלות) יותר מגברים. ילדים לומדים הרבה מאוד מהאזנה והצצה אלמונית למבוגרים שסי' ביבם. משרתים היו ידועים כמעמד של מצותתים. הציתות הוא מפלטו של החלש, והפרטיות - פריבילגיה של המעמד השר' בחברות עתיקות היו 20 או 30 איש בחד' בתנאים פתוחים מאוד. המגורים היו במ' עגל, והכלכלה היתה מבוססת על שיתוף עית וחיונית, הוא גם אסטטגיה חזקה להישרדות. השימוש שנעשה בכלי מעקב והאזנה על ידי ממשלות פולשניות, או על ידי עבריינים שמטרתם רווח כלכלי, מוכר לכל. אבל לוק מוכר לנו מנהגי ציתות של הורים לילדים, ובני זוג לבני זוגם. הוא סוקר מסורות של תרבויות שונות הנשע' נות על האזנה לאחר. בלי לגלוש לעמדות ציגוניות ואכסוריות, לוק עורך עבודנו

התאיבון והדחף לדעת מה קורה לא' חרים, איך הם נוהגים, מהן תוכניותיהם, טבועים בנו באופן עמוק. המדרון החלקלק המוביל מקשב לעניין, ומשם לסקרנות ולמחקר ועד לחטטנות ומציצנות איננו בהכרח שלילי כולו. והדחף שבכניסו של המדרון קיים גם בעולם החי. ציפורים מאוינות לציצני' בנות מינן כדי לשרוד. ציתות לאחרים תועד גם בניסויים שנעשו בקרב דגים וולטאות.

מח' רפאלי הוא ראש מרכז שגיא ובית הספר לניהול באוניברסיטת חיפה sheifaz.rafaeli.net

מה הלאה

אח' רז
עדכונים מהשטח

1 עיון: המהפכה לא תצוץ

טוויטר, פייסבוק ודומיהם הם כלים מצוינים להתארגנות פוליטית, אבל האם טמון בהם גם הפוטנציאל המתאים להוציא מתוכנם את המהפכה הבאה? לסופר מלקולם גלאדוול יש תשובה חד' משמעות' בעניין הזה, והיא לא. במאמר סוער וארוך ביניו יורקר' הוא מצביע דווקא על הדמוקרטיה וחוסר ההיררכיה של המחאה המקוונת בתקל רציני בגלגלי המהפכה.

<http://tiny.cc/g184>

2 אמנות: הספר של תרדס

בעשר שנות פעילותה, נהפכה תחת הפטי שירטס המקוונת Threadless למוסד, ולדוגמה חיה לחיבור נכון בין דמוקרטיה ליעיצוב. החנות מקבלת עיצובים מכל העולם, ואלו שנבחרים על ידי הקהילה מודפסים במהירות מוגבלות על חולצות. עכשו מיעה האלבוש שמאגד את העיצובים המעולים ביותר שהודפסו שם. להשיג באמזון.

<http://tiny.cc/hmpkld>

4 ירוק: מגש פיצה שמשמש גם כצלחות

חברה בשם Green Box החליטה שאריזות הקרטון הנוכחיות של הפיצה הן בזבזניות מדי. אז היא המציאה את הדור הבא: מגש מודולרי שגהפך לצלחות הגשה, ולאחר מכן עוד מצלח' להתקפל לקופסה קטנה יותר, לשאריות.

<http://tiny.cc/72ewu>

Paleo-Future

5 משהו לראות: סדרת רשת

איך היינו אמורים לחיות, לנפוש ולאכול היום לו היו העניינים מתנהלים כמו שצפו אותם העתידינים? מאט גובק מפעיל סדרת בדיק' על זה. סדרת הסרטונים שלו מוקדשת לתחזיות שונות, ופרק הבכורה עוסק באוכל. מוצג שם למשל החזון של וולט דיסני, שב-1958 דמיון רשת של קרונות רכבת מהירים, שמשמשים כדוכני שוק מודולריים ומביאים תוצרת סרייה לכל פינה במדינה.

<http://tiny.cc/ktchl>

משחק: Super Mega Worm

תולעת עצומה ובלתי מרוסנת, שניזונה מפירות וברווזים, יורקת רעל ומאיימת להשמיד את האנושות, עומדת במרכז המשחק השחמק של הרגע לאיפוף. האם מיותר לציין שאחם משחקים את התולעת?

<http://tiny.cc/cng3f>

7 שתייה: הקוקטיילים הטובים ביותר באמריקה

מגזין הגברים GQ מכנה את הקוקטיילים "ההמצאה האמריקאית הגדולה ביותר", ומגדש כי זה הזמן המשלם לצרוך אותם. לשם כך יצאו שתייני המגזין לתור את אמריקה לאורכה ולרוחבה, וחזרו עם הרשימה האולטימטיבית של 35 הברים הטובים ביותר לשנות בהם קוקטייל. סיבה טובה להציג בפועל את הטיוול הזה מחוץ לרוף שאחם זוממים עליו.

<http://tiny.cc/fz5av>

